

УДК 338.2:334.012.64(477)
JEL Classification: G33, M41, O16

МЕХАНІЗМИ РЕСТРУКТУРИЗАЦІЇ БІЗНЕСУ В УМОВАХ ПІСЛЯВОЄННОГО ЕКОНОМІЧНОГО ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ

ДАВИДОВА Ірина¹, КРИВЕНКО Юлія²

¹ Національний університет «Одеська юридична академія»

<https://orcid.org/0000-0001-5622-671X>

e-mail: divo-ira@ukr.net

² Національний університет «Одеська юридична академія»

<https://orcid.org/0000-0001-7506-0786>

e-mail: uwk1970@ukr.net

Стаття присвячена аналізу особливостей формування комплексних механізмів реструктуризації бізнесу в умовах післявоєнного економічного відновлення України з урахуванням ролі бухгалтерського обліку, фінансово-аналітичного забезпечення та податкових інструментів у відновленні платоспроможності, фінансової стійкості та конкурентоспроможності суб'єктів підприємницької діяльності.

Встановлено, що реструктуризація бізнесу в умовах післявоєнного економічного відновлення України є не лише інструментом подолання фінансових труднощів окремих підприємств, а й важливим механізмом структурної трансформації національної економіки. Масштабні наслідки війни, зокрема руйнування активів, порушення логістичних зв'язків, зниження платоспроможного попиту, дефіцит фінансових ресурсів та зміна ринкового середовища, зумовлюють необхідність комплексного перегляду моделей функціонування суб'єктів підприємницької діяльності.

Обґрунтовано, що сучасний механізм реструктуризації бізнесу має формуватися як системна сукупність взаємопов'язаних організаційних, фінансових, майнових, управлінських, облікових та податкових інструментів. Його основним завданням є не лише відновлення поточної платоспроможності підприємства, а й забезпечення його довгострокової фінансової стійкості, адаптивності та конкурентоспроможності в умовах післявоєнної економіки.

Запропоновано розглядати процес реструктуризації бізнесу як послідовну систему взаємопов'язаних етапів: діагностику фінансового та майнового стану підприємства; визначення ключових проблем і ризиків; розроблення стратегії реструктуризації; вибір відповідних організаційних, фінансових, облікових і податкових інструментів; реалізацію запланованих заходів; подальший моніторинг та оцінювання результатів. Такий підхід дає змогу забезпечити комплексність управлінських рішень і зменшити ризик фрагментарного застосування окремих заходів.

Зроблено висновок, що ефективність реструктуризації бізнесу в післявоєнний період значною мірою залежатиме від здатності підприємств поєднувати внутрішні ресурси та управлінські можливості з інструментами державної підтримки, доступом до фінансування, міжнародною допомогою та можливостями інтеграції до європейського економічного простору. У таких умовах реструктуризація має бути орієнтована не лише на подолання наслідків кризових явищ, а й на технологічну модернізацію, цифровізацію, диверсифікацію діяльності та формування нових конкурентних переваг.

Ключові слова: реструктуризація бізнесу; післявоєнне економічне відновлення; підприємство; фінансова стійкість; фінансове оздоровлення; антикризове управління; бухгалтерський облік; фінансово-аналітичне забезпечення; податкове планування; податкові інструменти; управління ризиками; конкурентоспроможність; державна підтримка бізнесу; цифровізація; економічна відбудова України.

<https://doi.org/10.31891/mdes/2026-21-45>

This is an Open Access article distributed under the terms of the [Creative Commons CC-BY 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)

Стаття надійшла до редакції / Received 02.07.2026

Прийнята до друку / Accepted 05.08.2026

Опубліковано / Published 27.08.2026

© ДАВИДОВА Ірина, КРИВЕНКО Юлія

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Повномасштабна збройна агресія РФ проти України спричинила масштабні структурні зміни в національній економіці та створила безпрецедентні виклики для функціонування суб'єктів підприємницької діяльності. Пошкодження та знищення виробничих потужностей, порушення логістичних ланцюгів, скорочення внутрішнього попиту, дефіцит фінансових ресурсів, міграція трудових ресурсів, зростання ризиків неплатоспроможності та необхідність адаптації до нових умов міжнародної конкуренції зумовлюють потребу у формуванні ефективних механізмів відновлення та трансформації бізнесу.

В умовах післявоєнного економічного відновлення України реструктуризація бізнесу набуває особливого значення як комплексний інструмент відновлення фінансової стійкості, оптимізації структури активів і зобов'язань, модернізації системи управління, диверсифікації діяльності та підвищення конкурентоспроможності підприємств. При цьому реструктуризація не може розглядатися виключно як управлінський або фінансовий процес. Її ефективність безпосередньо залежить від якості обліково-аналітичного забезпечення, достовірності фінансової

інформації, оптимізації податкового навантаження, використання інструментів податкового планування та можливості оцінки фінансових наслідків прийнятих управлінських рішень. [1; 2]

Дослідження механізмів реструктуризації бізнесу має особливу актуальність. Облікові дані, фінансовий аналіз, оцінка податкових наслідків, прогнозування грошових потоків та визначення фінансових ризиків є необхідною інформаційною основою для вибору оптимальної моделі реструктуризації підприємства.

Особливої ваги набуває проблема формування комплексного підходу до реструктуризації бізнесу, який поєднує організаційні, фінансові, майнові, управлінські, облікові та податкові інструменти. Отже, дослідження механізмів реструктуризації бізнесу в умовах післявоєнного економічного відновлення України є актуальним як з теоретичної, так і з практичної точки зору, оскільки спрямоване на визначення ефективних способів відновлення платоспроможності підприємств, забезпечення їх довгострокової фінансової стійкості та створення передумов для сталого розвитку національної економіки.

Сучасні умови функціонування українського бізнесу характеризуються високим рівнем невизначеності, значними фінансовими ризиками та необхідністю швидкої адаптації підприємств до структурних змін, зумовлених війною та перспективами післявоєнного відновлення. Значна кількість суб'єктів господарювання потребує перегляду організаційної структури, оптимізації активів і зобов'язань, зміни напрямів діяльності, залучення додаткових джерел фінансування та впровадження нових моделей управління.

Водночас існуючі підходи до реструктуризації бізнесу часто мають фрагментарний характер і зосереджуються переважно на окремих фінансових або організаційних заходах. [3-6] Недостатньо комплексно враховується взаємозв'язок реструктуризаційних процесів із системою бухгалтерського обліку, фінансового аналізу та оподаткування. Це ускладнює об'єктивну оцінку фінансового стану підприємства, прогнозування наслідків реструктуризації, визначення її податкової ефективності та обґрунтування оптимальної моделі відновлення діяльності.

Проблема також полягає у відсутності достатньо систематизованого підходу до визначення механізмів реструктуризації, здатних забезпечити одночасне відновлення платоспроможності підприємства, оптимізацію його фінансових потоків, мінімізацію ризиків та підвищення конкурентоспроможності. [7] Особливої уваги потребує визначення ролі обліково-аналітичної інформації та податкових інструментів у процесі прийняття рішень щодо реструктуризації бізнесу.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Проблематика реструктуризації бізнесу є предметом дослідження представників економічної науки, фінансового менеджменту, бухгалтерського обліку та оподаткування, серед яких: А. Буряк [1], Н. Давиденко [8], Т. Косова [3], С. Пілецька [9], Б. Стременовський [7] та ін. Питанням антикризового управління, фінансової санації, управління платоспроможністю та запобігання банкрутству суб'єктів господарювання, в тому числі в післявоєнний період, в науковій літературі приділяється увага, зокрема, таких науковців, як: М. Артемчук [10], Г. Долга [11], В. Дорошенко [12], Я. Петруненко [13], В. Хаустова [14] та ін.

Разом із тим недостатньо дослідженим залишається питання формування **комплексного механізму реструктуризації бізнесу в умовах післявоєнного економічного відновлення**, який би поєднував фінансові, організаційні, майнові, управлінські, облікові та податкові інструменти.

ФОРМУЛЮВАННЯ МЕТИ СТАТТІ

Метою статті є аналіз особливостей формування комплексних механізмів реструктуризації бізнесу в умовах післявоєнного економічного відновлення України з урахуванням ролі бухгалтерського обліку, фінансово-аналітичного забезпечення та податкових інструментів у відновленні платоспроможності, фінансової стійкості та конкурентоспроможності суб'єктів підприємницької діяльності.

Для досягнення поставленої мети визначено такі завдання: дослідити теоретико-методичні засади реструктуризації бізнесу в умовах післявоєнного економічного відновлення України та визначити її місце у забезпеченні фінансової стійкості суб'єктів підприємницької діяльності; проаналізувати основні виклики та чинники, що впливають на необхідність проведення реструктуризації підприємств у післявоєнний період; визначити роль бухгалтерського обліку, фінансово-аналітичного забезпечення та податкового планування у формуванні інформаційної основи прийняття управлінських рішень щодо реструктуризації підприємств; систематизувати основні етапи реалізації процесу реструктуризації бізнесу та охарактеризувати їх зміст у контексті

післявоєнного відновлення економіки; обґрунтувати напрями підвищення ефективності реструктуризації шляхом поєднання внутрішніх ресурсів підприємств із механізмами державної підтримки, міжнародного фінансування, цифрової трансформації; сформулювати рекомендації щодо вдосконалення механізмів реструктуризації бізнесу як інструменту забезпечення довгострокової конкурентоспроможності, фінансової стійкості та сталого розвитку підприємств у післявоєнній економіці України.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Повномасштабна війна спричинила масштабні структурні зміни у функціонуванні української економіки та сформувала принципово нові умови діяльності суб'єктів підприємництва. Руїнування та пошкодження виробничих і логістичних об'єктів, втрата активів, переміщення підприємств, порушення усталених ланцюгів постачання, скорочення платоспроможного попиту, дефіцит трудових ресурсів і фінансування зумовили необхідність адаптації бізнес-моделей до умов високої невизначеності.

На основі офіційних даних Світового банку (RDNA) [15], Програми розвитку ООН (UNDP) [16], Міністерства економіки України та Центру економічного відновлення можна відстежити вплив певних факторів повномасштабної війни на діяльність підприємств (табл. 1.)

Таблиця 1.

Вплив факторів повномасштабної війни на діяльність підприємств

Фактор впливу повномасштабної війни	Прояв (реальні дані)	Вплив на діяльність підприємств
Руїнування виробничої та транспортної інфраструктури	Сукупні прямі збитки Україні станом на кінець 2025 р. оцінено у 195,1 млрд дол. США; найбільших втрат зазнали житловий фонд, транспортна та енергетична інфраструктура.	Втрата виробничих потужностей, ускладнення логістики, збільшення витрат на відновлення виробництва.
Пошкодження логістичних ланцюгів	Транспортний сектор входить до числа найбільш постраждалих галузей за масштабами руїнувань.	Зростання вартості перевезень, збільшення строків доставки, переорієнтація маршрутів експорту та імпорту.
Втрати активів підприємств	Соціально-економічні втрати України оцінюються у 666,7 млрд дол. США, значна частина яких припадає на втрату виробничих активів, обладнання та бізнес-майна.	Скорочення виробничого потенціалу, необхідність інвестицій у відновлення.
Переміщення підприємств та адаптація бізнесу	За результатами дослідження UNDP, значна частина ММСП була змушена змінити місце ведення діяльності, виробничі процеси або бізнес-модель для продовження роботи.	Релокація виробництва, зміна ринків збуту, цифровізація процесів.
Скорочення платоспроможного попиту	У дослідженнях UNDP одним із найпоширеніших бар'єрів для бізнесу визначено істотне зменшення внутрішнього попиту.	Зниження обсягів реалізації продукції та послуг, необхідність пошуку нових ринків.
Дефіцит трудових ресурсів	За опитуваннями українського бізнесу, кадровий дефіцит та мобілізація працівників стали одними з найсерйозніших викликів для підприємств.	Зростання витрат на персонал, дефіцит кваліфікованих кадрів, зниження продуктивності.
Обмежений доступ до фінансування	Дослідження UNDP визначає недостатність фінансових ресурсів і кредитування серед основних факторів, що стримують розвиток ММСП.	Відкладення інвестицій, скорочення виробництва, потреба у державній та міжнародній підтримці.
Необхідність адаптації бізнес-моделей	ММСП активно впроваджували цифрові рішення, диверсифікували канали продажу, змінювали постачальників та структуру витрат для забезпечення стійкості.	Формування більш гнучких бізнес-моделей, розвиток електронної комерції та нових логістичних схем.

Джерело: складено автором з врахуванням даних [15], [16].

У таких умовах реструктуризація бізнесу набуває значення комплексного механізму трансформації підприємства, спрямованого на відновлення його фінансової стійкості, платоспроможності та конкурентоспроможності. На відміну від традиційного розуміння реструктуризації як реакції на кризовий фінансовий стан, у період післявоєнного відновлення вона має розглядатися також як інструмент модернізації, технологічного оновлення, диверсифікації діяльності та формування нової структури бізнесу.

Ефективна реструктуризація передбачає комплексне оцінювання внутрішнього потенціалу підприємства та зовнішнього середовища його функціонування. До основних напрямів реструктуризаційних змін можуть належати: зміна організаційної структури підприємства; оптимізація складу та структури активів; реструктуризація кредиторської та дебіторської заборгованості; перегляд джерел фінансування; зміна або диверсифікація видів економічної діяльності; оптимізація виробничих і логістичних процесів; цифровізація управління та обліку; реорганізація підприємства; об'єднання, поділ або виділення окремих напрямів діяльності; залучення стратегічних інвесторів і партнерів. [17]

Таким чином, реструктуризація бізнесу - це багаторівневий процес, що поєднує фінансові, організаційні, майнові, управлінські, облікові та податкові інструменти.

Механізм реструктуризації бізнесу можна було б розглядати як систему взаємопов'язаних заходів, спрямованих на зміну структури підприємства та підвищення ефективності використання його ресурсів.

Фінансовий напрям є одним із ключових елементів реструктуризації, оскільки саме фінансовий стан визначає здатність підприємства продовжувати діяльність, інвестувати у відновлення та виконувати свої зобов'язання.

Основними інструментами фінансової реструктуризації є: перегляд структури боргових зобов'язань; зміна строків і графіків погашення заборгованості; рефінансування кредитів; конверсія боргу; залучення додаткового капіталу; оптимізація структури власного та позикового капіталу; продаж або передача в оренду непрофільних активів; оптимізація витрат; управління грошовими потоками. [18; 19]

Особливе значення у цьому процесі має фінансовий аналіз, який дає змогу оцінити рівень ліквідності, платоспроможності, фінансової стійкості та рентабельності підприємства. На основі результатів такого аналізу визначаються ключові проблеми, що потребують реструктуризації.

Відновлення бізнесу потребує не лише фінансових ресурсів, а й перегляду системи управління підприємством. Організаційна реструктуризація може передбачати зміну внутрішньої структури підприємства, перерозподіл повноважень, оптимізацію управлінських рівнів, створення нових структурних підрозділів або ліквідацію неефективних напрямів діяльності.

Важливим напрямом є перехід від оперативного реагування на кризові явища до стратегічного управління, що передбачає: визначення довгострокових цілей підприємства; оцінювання ризиків; формування сценаріїв розвитку; планування потреби у фінансових і матеріальних ресурсах; визначення ключових показників ефективності.

У післявоєнний період організаційна реструктуризація має бути спрямована на формування більш гнучких і стійких бізнес-моделей, здатних адаптуватися до змін ринкового середовища.

Війна зумовила необхідність переоцінки ролі окремих активів підприємства. Частина майна могла бути знищена, пошкоджена, переміщена або втрачена економічну ефективність. У зв'язку з цим реструктуризація має передбачати аналіз складу активів і визначення їх реального внеску у формування доходів та грошових потоків.

Аналізуючи можливості організаційної та майнової реструктуризації бізнесу в умовах післявоєнного економічного відновлення України, певні пропозиції можна узагальнити в таблицю (табл. 2)

До основних напрямів майнової реструктуризації належать: відновлення пошкоджених активів; заміна фізично та морально застарілого обладнання; оптимізація використання нерухомого майна; продаж непрофільних активів; передача майна в оренду; модернізація виробничих потужностей; впровадження енергоефективних технологій.

Облікова система в цьому випадку має забезпечувати достовірне відображення вартості активів, їх зносу, переоцінки, втрат від зменшення корисності та результатів вибуття.

Окремо необхідно звернути увагу на питання щодо інформаційного забезпечення реструктуризаційних процесів. Бухгалтерський облік є основним джерелом інформації про майновий і фінансовий стан підприємства, його доходи, витрати, активи, зобов'язання та результати діяльності. Водночас для прийняття стратегічних рішень одних лише даних бухгалтерського обліку недостатньо. Необхідним є формування комплексної обліково-аналітичної системи, яка поєднує: бухгалтерський облік; управлінський облік; фінансовий аналіз; бюджетування; прогнозування; внутрішній контроль; оцінювання ризиків.

У процесі реструктуризації обліково-аналітична система має виконувати такі функції: **діагностичну** (виявлення проблемних зон діяльності підприємства), **інформаційну** (забезпечення

керівництва достовірною інформацією), **прогностичну** (моделювання можливих наслідків реструктуризації), **контрольну** (моніторинг виконання запланованих заходів), **оціночну** (визначення ефективності реструктуризаційних рішень). [20]

Таблиця 2.

Пропозиції організаційної та майнової реструктуризації бізнесу в умовах післявоєнного економічного відновлення України

Виявлена проблема післявоєнного періоду	Напрямок реструктуризації	Основні заходи	Очікуваний економічний результат
Руйнування або пошкодження виробничих потужностей	Організаційна реструктуризація	Перегляд організаційної структури, створення більш гнучких моделей управління, скорочення надлишкових управлінських рівнів	Підвищення адаптивності підприємства та швидкості прийняття управлінських рішень
Втрата окремими активами економічної ефективності	Майнова реструктуризація	Інвентаризація активів, оцінка їх реальної вартості та продуктивності, списання або реалізація неефективного майна	Зростання ефективності використання ресурсів та скорочення непродуктивних витрат
Зміна структури попиту та ринків збуту	Організаційно-ринкова реструктуризація	Диверсифікація продукції, переорієнтація на нові ринки, оптимізація бізнес-процесів	Підвищення конкурентоспроможності та стійкості доходів
Порушення логістичних ланцюгів	Операційна реструктуризація	Релокація виробництва, створення альтернативних каналів постачання, цифровізація логістики	Зменшення операційних ризиків та стабілізація виробничого процесу
Дефіцит фінансових ресурсів	Комплексна реструктуризація активів	Продаж непрофільних активів, оптимізація структури основних засобів, залучення інвестицій під ефективні активи	Покращення ліквідності та формування джерел фінансування розвитку
Необхідність підвищення довгострокової стійкості	Стратегічна реструктуризація	Формування адаптивної бізнес-моделі, цифровізація управління, інтеграція ESG-принципів та сучасних технологій	Забезпечення довгострокової фінансової стійкості та розвитку підприємства

Джерело: розроблено автором

Особливу роль відіграє аналіз руху грошових коштів, оскільки саме дефіцит ліквідності часто є одним із ключових чинників, що зумовлюють необхідність реструктуризації. Підприємство має оцінювати не лише поточні доходи та витрати, а й здатність генерувати достатній грошовий потік для фінансування операційної діяльності, погашення зобов'язань та інвестиційного відновлення.

Окремої уваги заслуговує й аналіз податкових інструментів як складової механізму реструктуризації. Так, реструктуризація бізнесу неминує породжує податкові наслідки, які повинні враховуватися ще на етапі планування відповідних заходів. Залежно від обраної моделі реструктуризації можуть змінюватися обсяги податкових зобов'язань, структура витрат, порядок обліку активів і зобов'язань та фінансовий результат діяльності підприємства. [21]

Податковий аспект реструктуризації передбачає: оцінювання податкових наслідків реорганізації; аналіз впливу операцій з активами на податкові зобов'язання; визначення оптимального режиму оподаткування в межах законодавства; оцінювання наслідків зміни видів економічної діяльності; планування податкових платежів; використання передбачених законодавством податкових стимулів і пільг. [22]

При цьому податкова оптимізація має здійснюватися виключно в межах законодавства та бути спрямованою на раціональне управління фінансовими ресурсами, а не на штучне ухилення від оподаткування.

Для підприємств, що здійснюють масштабну реконструкцію та модернізацію, особливого значення набуває оцінювання податкових наслідків інвестиційних проєктів. Відповідні розрахунки мають бути інтегровані у загальну систему фінансового планування реструктуризації.

Комплексний механізм реструктуризації бізнесу доцільно формувати за такими етапами: по-перше, діагностика, яка передбачає оцінювання фінансового стану підприємства, його активів, зобов'язань, грошових потоків, ринкової позиції та потенційних ризиків; по-друге, визначення проблем та цілей, зокрема, встановлення основних причин нестабільності підприємства та визначаються цілі реструктуризації: відновлення платоспроможності, скорочення витрат, модернізація, зміна структури діяльності або підвищення конкурентоспроможності; по-третє, вибір моделі реструктуризації, що залежить від результатів діагностики можуть застосовуватися фінансова, організаційна, майнова, операційна або комплексна реструктуризація; по-четверте, фінансово-облікове та податкове моделювання, яке передбачає прогнозування фінансових результатів, руху грошових коштів, зміни структури активів і зобов'язань та податкових наслідків запланованих заходів; по-п'яте, реалізація заходів, зокрема здійснення практичного впровадження розробленої програми реструктуризації; по-шосте, моніторинг та оцінювання досягнутих результатів на основі фінансових і нефінансових показників.

Тож, ефективність реструктуризації має оцінюватися на основі системи взаємопов'язаних показників. До них можуть належати: коефіцієнти ліквідності; показники фінансової стійкості; рівень заборгованості; рентабельність активів і власного капіталу; динаміка операційного грошового потоку; рівень операційних витрат; продуктивність використання активів; обсяг доходу; показники ділової активності; рівень податкового навантаження; обсяг інвестицій у відновлення та модернізацію. [17; 23]

Водночас оцінювання не повинно обмежуватися виключно фінансовими показниками. У післявоєнних умовах важливими критеріями ефективності реструктуризації також є збереження робочих місць, відновлення виробничого потенціалу, впровадження інновацій, цифровізація діяльності та інтеграція підприємства до нових ланцюгів створення вартості. [24]

Подальший розвиток механізмів реструктуризації бізнесу в Україні має передбачати посилення інтеграції облікової, фінансової та податкової інформації. Перспективним є використання цифрових систем управління, автоматизованого аналізу фінансових даних, систем прогнозування та інструментів штучного інтелекту для оцінювання ризиків і моделювання сценаріїв розвитку підприємства.

Особливого значення набуває розвиток системи управлінського обліку, яка дає змогу формувати інформацію не лише про минулі результати діяльності, а й про майбутні фінансові потреби та потенційні наслідки управлінських рішень.

Важливим напрямом також є підвищення фінансової грамотності керівників і власників підприємств у питаннях реструктуризації, фінансового планування та податкового менеджменту. Ефективне відновлення бізнесу потребує фахівців, здатних поєднувати знання у сфері бухгалтерського обліку, фінансового аналізу, оподаткування та стратегічного управління.

У перспективі механізми реструктуризації мають бути орієнтовані не лише на відновлення втрачених позицій, а й на створення якісно нової структури українського бізнесу, здатної функціонувати в умовах цифрової економіки, європейської інтеграції та глобальної конкуренції.

ВИСНОВКИ З ДАНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

Реструктуризація бізнесу в умовах післявоєнного економічного відновлення України є не лише інструментом подолання фінансових труднощів окремих підприємств, а й важливим механізмом структурної трансформації національної економіки. Масштабні наслідки війни, зокрема руйнування активів, порушення логістичних зв'язків, зниження платоспроможного попиту, дефіцит фінансових ресурсів та зміна ринкового середовища, зумовлюють необхідність комплексного перегляду моделей функціонування суб'єктів підприємницької діяльності.

Сучасний механізм реструктуризації бізнесу має формуватися як системна сукупність взаємопов'язаних організаційних, фінансових, майнових, управлінських, облікових та податкових інструментів. Його основним завданням є не лише відновлення поточної платоспроможності підприємства, а й забезпечення його довгострокової фінансової стійкості, адаптивності та конкурентоспроможності в умовах післявоєнної економіки.

Бухгалтерський облік та фінансово-аналітичне забезпечення у процесі реструктуризації бізнесу має особливе значення. Саме достовірна, своєчасна та комплексна інформація про фінансовий стан підприємства, структуру активів і зобов'язань, грошові потоки, рівень ризиків та результати діяльності створює інформаційну основу для діагностики проблем, вибору оптимальної моделі реструктуризації та оцінки її результативності. У цьому контексті фахівець у сфері обліку та

оподаткування виконує не лише функцію формування звітності, а й бере участь у стратегічному фінансовому плануванні та інформаційному забезпеченні управлінських рішень.

Податкові інструменти є важливою складовою механізму реструктуризації бізнесу. Податкове планування, оцінка податкових наслідків реорганізації, оптимізація податкового навантаження в межах законодавства та використання передбачених державою механізмів підтримки можуть сприяти збереженню фінансових ресурсів підприємства та підвищенню ефективності його відновлення. Водночас застосування податкових інструментів має ґрунтуватися на принципах законності, економічної обґрунтованості та довгострокової фінансової доцільності.

Процес реструктуризації бізнесу необхідно розглядати як послідовну систему взаємопов'язаних етапів: діагностику фінансового та майнового стану підприємства; визначення ключових проблем і ризиків; розроблення стратегії реструктуризації; вибір відповідних організаційних, фінансових, облікових і податкових інструментів; реалізацію запланованих заходів; подальший моніторинг та оцінювання результатів. Такий підхід дає змогу забезпечити комплексність управлінських рішень і зменшити ризик фрагментарного застосування окремих заходів.

Ефективність реструктуризації бізнесу в післявоєнний період значною мірою залежатиме від здатності підприємств поєднувати внутрішні ресурси та управлінські можливості з інструментами державної підтримки, доступом до фінансування, міжнародною допомогою та можливостями інтеграції до європейського економічного простору. У таких умовах реструктуризація має бути орієнтована не лише на подолання наслідків кризових явищ, а й на технологічну модернізацію, цифровізацію, диверсифікацію діяльності та формування нових конкурентних переваг.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Буряк А.В., Заяць М.С. Фінансова реструктуризація як спосіб антикризового управління. *Економіка та суспільство*. 2024. Вип. 62. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/4026/3956>
2. Панічук О.В. Обліково-аналітичне забезпечення формування і використання інформації для оцінювання кредитоспроможності господарської організації: дис.. ... д-ра філософії: 071 «Облік і оподаткування». Житомир, 2026. 335 с.
3. Косова Т.Д., Курганський А.С. Механізми фінансової реструктуризації кредитної заборгованості клієнтів банківських установ в умовах воєнного стану. *Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок*. 2025. Вип. 5(102). С. 87-95.
4. Кулик К.О. Реструктуризація як механізм фінансового оздоровлення сільськогосподарських підприємств. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2015. Вип. 7. С. 388-391.
5. Павлова О.М., Павлов К.В., Сур'як А.В., Спас О.В. Теоретичні підходи до реінжинірингу бізнес процесів на підприємствах харчової галузі України в умовах воєнного часу. *Український журнал прикладної економіки та техніки*. 2022. № 4. URL: <https://surl.li/wkdeft>
6. Слободянюк О. Форми та методи фінансової реструктуризації кредитної заборгованості клієнтів банківських установ у системі антикризового управління. *Успіхи і досягнення у науці*. 2025. № 11(21). С. 1398-1409.
7. Стременовський Б.А. Механізми фінансової реструктуризації підприємств: дис.. ... д-ра філософії: 072. Київ, 2026. 213 с.
8. Давиденко Н.М., Заяць М.С. Парадигма фінансової реструктуризації в антикризовому управлінні суб'єктами господарювання. *Трансформаційна економіка*. 2025. № 2(11). С. 31-36.
9. Пілецька С., Титикало В. Механізм фінансової реструктуризації підприємства як детермінанта інтелектуалізації капіталу в системі антикризового управління. *Економічний аналіз*. 2025. № 4. Т. 35. 453-462.
10. Артемчук М.Д. Адаптивні бізнес-стратегії за умов війни та їхній вплив на економічну стабільність України. *Академічні візії*. 2025. Вип. 40. URL: <https://www.academy-vision.org/index.php/av/article/view/1687/1569>
11. Долга Г.В. Стратегічне управління бізнесом в умовах війни та відновлення економіки. *Економічний простір*. 2026. № 211. С. 313-317.
12. Дорошенко В.В. Адаптивні стратегії антикризового управління в післявоєнному відновленні економіки України. *Успіхи і досягнення у науці*. 2025. № 4(14). С. 973-984.

13. Петруненко Я.В. Вдосконалення законодавства України в сфері банкрутства у контексті європейської інтеграції: проблеми імплементації директиви (ЄС) 2019/1023. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2025. № 4. С. 473-477.
14. Повоєнне відновлення економіки України: проблеми та напрямки вирішення: кол. моногр. / за ред. В. Є. Хаустової. Харків : ФОП Лібуркіна Л. М., 2023. 240 с.
15. World Bank, Government of Ukraine, European Union, United Nations. *Ukraine Fifth Rapid Damage and Needs Assessment (RDNA5): February 2022 – December 2025*. 2026. URL: <https://surl.li/ykqrgh>
16. UNDP Ukraine, Centre for Economic Recovery, Ministry of Economy of Ukraine. *Assessment of the Impact of the War on Micro-, Small-, and Medium-sized Enterprises in Ukraine*. 2024. <https://surl.li/cdvqkm>
17. Новик І.В. Реструктуризація як ефективний засіб оздоровлення підприємств. *Економіка та суспільство*. 2026. Вип. 87. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/8343/8347>
18. Про фінансову реструктуризацію: Закон України від 14.06.2016 № 1414-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1414-19#Text>
19. Болінський С. Запровадження процедур превентивної реструктуризації: можливості та ризики. URL: <https://yur-gazeta.com/publications/practice/bankrutstvo-i-restrukturizaciya/zaprovadzhennya-procedur-preventivnoi-restrukturizaciyi-mozhlivosti-ta-riziki.html>
20. Бродська І.І. Обліково-аналітичне забезпечення оцінки вартості підприємства: дис... канд.. екон. наук: 08.00.09. Київ, 2008. 225 с.
21. Карінцева О.І. Реструктуризація національної економіки України в умовах сталого розвитку: монографія. Суми: "Університетська книга, 2018. 349 с.
22. Окремі аспекти перетворення платників податків: роз'яснення від 26.11.2025 р. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/DPA3072>
23. Гончаренко І.Г. Відновлення післявоєнної економіки: джерела фінансування, роль міжнародних інституцій, інвестиційний клімат. *Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна*. 2025. Вип. 109. С. 116-131.
24. Ліба Н., Турянчик Ю., Лендел М. Інноваційні стратегії розвитку бізнесу в умовах післявоєнного відновлення України: виклики інтеграції та роль підприємницької активності. *Сталий розвиток економіки*. 2025. № 2(53). С. 329-334.

REFERENCES:

1. Buryak A.V., Zayats M.S. (2024) Financial restructuring as a method of anti-crisis management. *Economy and society*. 62. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/4026/3956>
2. Panichuk O.V. (2026) Accounting and analytical support for the formation and use of information for assessing the creditworthiness of a business organization: dis. ... doctor of philosophy: 071. Zhytomyr. 335.
3. Kosova T.D., Kurgansky A.S. (2025) Mechanisms of financial restructuring of credit debt of clients of banking institutions under martial law. *Finance, banking, insurance and stock market*. 5(102). 87-95.
4. Kulyk K.O. (2015) Restructuring as a mechanism for financial recovery of agricultural enterprises. *Global and national problems of the economy*. 7. 388-391.
5. Pavlova O.M., Pavlov K.V., Sur'yak A.V., Spas O.V. (2022) Theoretical approaches to reengineering business processes at food industry enterprises in Ukraine in wartime conditions. *Ukrainian Journal of Applied Economics and Technology*. 4. URL: <https://surl.li/wkdeft>
6. Slobodyanyuk O. (2025) Forms and methods of financial restructuring of credit debt of clients of banking institutions in the system of anti-crisis management. *Successes and achievements in science*. 11(21). 1398-1409.
7. Stremenovsky B.A. (2026) Mechanisms of financial restructuring of enterprises: dis. ... doctor of philosophy: 072. Kyiv. 213.
8. Davydenko N.M., Zayats M.S. (2025) The paradigm of financial restructuring in anti-crisis management of business entities. *Transformational economics*. 2(11). 31-36.
9. Piletska S., Tytikalo V. (2025) The mechanism of financial restructuring of an enterprise as a determinant of intellectualization of capital in the system of anti-crisis management. *Economic analysis*. 4. 35. 453-462.
10. Artemchuk M.D. (2025) Adaptive business strategies in wartime and their impact on the economic stability of Ukraine. *Academic Visions*. 40. URL: <https://www.academy-vision.org/index.php/av/article/view/1687/1569>
11. Dolga G.V. (2026) Strategic business management in wartime and economic recovery. *Economic space*. 211. 313-317.
12. Doroshenko V.V. (2025) Adaptive strategies of anti-crisis management in the post-war recovery of the economy of Ukraine. *Successes and achievements in science*. 4(14). 973-984.
13. Petrunenko Ya.V. (2025) Improvement of Ukrainian legislation in the field of bankruptcy in the context of European integration: problems of implementation of Directive (EU) 2019/1023. *Legal scientific electronic journal*. 4. 473-477.
14. Post-war recovery of the economy of Ukraine: problems and solutions: col. monogr. (2023) edited by V. E. Khaustova. Kharkiv. 240.
15. World Bank, Government of Ukraine, European Union, United Nations. *Ukraine Fifth Rapid Damage and Needs Assessment (RDNA5): February 2022 – December 2025*. URL: <https://surl.li/ykqrgh>

16. UNDP Ukraine, Centre for Economic Recovery, Ministry of Economy of Ukraine. *Assessment of the Impact of the War on Micro-, Small-, and Medium-sized Enterprises in Ukraine*. (2024). <https://surl.li/cdvqkm>
17. Novik I.V. (2026) Restructuring as an effective means of improving enterprises. *Economy and Society*. 87. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/8343/8347>
18. On financial restructuring: Law of Ukraine of 14.06.2016 № 1414-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1414-19#Text>
19. Bolinsky S. Introduction of preventive restructuring procedures: opportunities and risks. URL: <https://yur-gazeta.com/publications/practice/bankrutstvo-i-restrukturizaciya/zaprovadzhennya-procedur-preventivnoyi-restrukturizaciyi-mozhlivosti-ta-riziki.html>
20. Brodska I.I. (2008) Accounting and analytical support for estimating the value of the enterprise: diss. ... candidate.. econ. sciences: 08.00.09. Kyiv. 225.
21. Karintseva O.I. (2018) Restructuring of the national economy of Ukraine in conditions of sustainable development: monograph. Sums. 349.
22. Certain aspects of taxpayer transformation: clarification from 26.11.2025. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/DPA3072>
23. Goncharenko I.G. (2025) Restoration of the post-war economy: sources of financing, the role of international institutions, investment climate. *Bulletin of the V.N. Karazin Kharkiv National University*. 109.. 116-131.
24. Liba N., Turyanchyk Y., Lendel M. (2025) Innovative strategies for business development in the post-war recovery of Ukraine: challenges of integration and the role of entrepreneurial activity. *Sustainable development of the economy*. 2(53). 329-334.

MECHANISMS OF BUSINESS RESTRUCTURING IN THE CONDITIONS OF POST-WAR ECONOMIC RECOVERY OF UKRAINE

DAVYDOVA Iryna, KRYVENKO Yuliia
National University "Odesa Law Academy"

The article is devoted to the analysis of the peculiarities of the formation of complex mechanisms of business restructuring in the conditions of the post-war economic recovery of Ukraine, taking into account the role of accounting, financial and analytical support and tax instruments in restoring the solvency, financial stability and competitiveness of business entities.

It has been established that business restructuring in the post-war economic recovery of Ukraine is not only a tool for overcoming financial difficulties of individual enterprises, but also an important mechanism for the structural transformation of the national economy. The large-scale consequences of the war, in particular the destruction of assets, the disruption of logistical connections, a decrease in solvent demand, a shortage of financial resources and a change in the market environment, necessitate a comprehensive review of the functioning models of business entities.

It is substantiated that the modern mechanism of business restructuring should be formed as a systemic set of interrelated organizational, financial, property, management, accounting and tax tools. Its main task is not only to restore the current solvency of the enterprise, but also to ensure its long-term financial stability, adaptability and competitiveness in the conditions of the post-war economy.

It is proposed to consider the business restructuring process as a sequential system of interconnected stages: diagnosis of the financial and property status of the enterprise; identification of key problems and risks; development of a restructuring strategy; selection of appropriate organizational, financial, accounting and tax instruments; implementation of planned activities; further monitoring and evaluation of results. This approach makes it possible to ensure the complexity of management decisions and reduce the risk of fragmentary application of individual measures.

It was concluded that the effectiveness of business restructuring in the post-war period will largely depend on the ability of enterprises to combine internal resources and management capabilities with state support tools, access to financing, international aid and opportunities for integration into the European economic space. In such conditions, restructuring should be focused not only on overcoming the consequences of crisis phenomena, but also on technological modernization, digitalization, diversification of activities and the formation of new competitive advantages.

Keywords: business restructuring; post-war economic recovery; enterprise; financial stability; financial recovery; anti-crisis management; accounting; financial and analytical support; tax planning; tax instruments; risk management; competitiveness; state support for business; digitalization; economic reconstruction of Ukraine.